

monio jungi non possunt, qua pœna afficiantur qui adversus præcepta legum coeunt. Ad extremum & alius constituendæ patriæ potestatis modus explicatur, quem Legitimationem nunc vulgo appellamus.

TEXTUS.

Qui possunt nuptias contrahere.

Justas autem nuptias inter se cives Romani contrahunt, qui secundum præcepta legum coeunt, masculi quidem puberes, feminæ autem viri potentes, sive patres familiarum sint, sive filii familiarum, dum tamen, si filii familiarum sint, consensum habeant parentum, quorum in potestate sunt: nam hoc fieri debere, & civilis & naturalis ratio suadet in tantum, ut jussus parentis præcedere debeat. Unde quesitum est, an furiosi filia nubere, aut furiosi filius uxorem ducere possit. Cumque super filio variabatur, nostra processit decisio, qua permisum est ad exemplum filie furiosi, filium quoque furiosi posse & sine patris interventu matrimonium sibi copulare, secundum datum ex nostra constitutione modum.

COMMENTARIUS.

1 Justas). Justi variae sunt pro adjuncto significaciones. Hoc loco justum idem significat quod

(1) L. 6. tit. 1. P. 4.

(2) D. l. 6.

legitimum: & justæ dicuntur nuptiæ, quæ secundum jura civitatis Romanæ inter puberes cives contrahuntur; eodem sensu, quo justum matrimonium in l. unic. unde vir. & uxor. Sic justi liberi dicuntur legitimi, ad differentiam naturalium duntaxat, & vulgo quæsitorum, l. 5. §. pen. l. 11. l. 12. d. stat. hom. justus pater ad differentiam naturalis, l. 44. §. 3. hoc tit. justa uxor, l. 31. eod. quæ legitima in l. 4. eod. In genere autem justæ nuptiæ habendæ: Quæ secundum cujusque populi instituta contrahuntur.

2 Cives Romani). Igitur cum servis; Latinis, peregrinis deportatis connubium non erat apud Romanos, Ulp. frag. tit. 5. §. 4. l. 3. C. de inc. nupt. Cic. in Top. Horum enim illegitima conjunctio contubernium dicebatur.

3 Masculi quidem puberes). Romani ea demum ætate civibus suis matrimonia permiserunt, quæ natura apta esse creditur ad generandum, maribus nempe post annum decimum quartum, feminis autem biennio maturius (1), quia post annum duodecimum virum pati posse creduntur, l. 4. hoc tit. cuius diversitatis si quis rationem querat, adeat Aristot. 4. de gen. anim. cap. 6. Macrob. 7. Saturn. 7. In sponsalibus ætas definita non est: quapropter & a primordio ætatis sponsalia effici possunt, modo utraque persona sit infante major, l. in sponsal. 14. de sponsal. (2), a quibus tamen facti puberes libere recedere possunt,

cap. 7. & 8. ¶ de despōns. impub.

4 Consensum habeant parentum, quorum in potestate). Jure civili in nuptiis requiritur consensus tum eorum qui coeunt, tum parentum, si quos habent, quorum sunt in potestate, l. 2. hoc tit. quod etiam in sponsalibus observatur, l. 7. l. 11. cum seqq. de sponsalib. Nuptiæ itaque sine consensu coeuntur non constunt, sicut nec aliis ullus contractus sine consensu intelligi potest, l. 1. §. 2. de pact. (1). Quid ergo si error intervenerit? Distingueendum est: nam si talis sit error, qui consensum impedit, puta si quis erret in persona, putans Titiām esse, cum qua contrahit, cum sit Sempronia; hic error matrimonium vitiat, argum. l. si per errorem 15. de jurisdict. l. 9. de contr. empt. (2). Nam quod Jacob Liam. pro rachele suppositam retinuit, in eo non est usus summo jure, cap. quod autem caus. 29. quæst. 1. Lombard. 4. dist. 30. At si circa accidentalia tantum erratum sit, verbi causa, si pauper est, quæ dives dicebatur; si capitosa, quæ morigerat; si plebeja, quæ nobilis credebat &c. quoniam hic in re ipsa justus consensus est, ratum erit matrimonium, d. cap. quod autem in fin. (3). Covar. de matr. p. 2. c. 3. §. 6. n. 2.

5 Consensus in hoc contractu etiam plane liber esse debet, l. 11. l. 14. C. hoc tit. Ideoque matri-

(1) L. 2. tit. 1. P. 4. l. 5. tit. 2. eod.

(2) L. 10. tit. 2. P. 4.

monium per vim aut justum metum initum, ipso quoque jure nullum est, d. l. 14. cap. significavit 2. ¶ de eo qui dux in matr. cap. 14. & seqq. de sponsal. (4). Plane metus reverentialis sive obsequium reverentiae paternæ debitum, a quo absunt verbera, vincula, minæ, matrimonium non impedit, uti nec consensum, l. si patre 22. hoc tit. l. 7. l. 12. de sponsal. Covarr. de matr. part. 2. cap. 3. §. 6. num. 3. quod tamen alii examinant.

6 Synodus Tridentina sess. 24. cap. 1. de reform. matrim. anathematæ damnavit eos, qui censem, nuptias a filiisam. sine consensu parentum contractas irritas esse, aut parentes eas ratas, irritasve facere posse, dummodo coram proprio Parocho & duobus saltē aut tribus testibus celebratae fuerint, sine quibus matrimonium clandestinum & irritum pronuntiatur, ut latius declaratur ibid.

7 Ex nostra constitutione). Hæc est, l. 25. Cod. hoc tit.

8 , IN HISPANIA jus a Tridentina Synod statutum d. sess. 24. servamus, cum matrimonium non tantum ut contractum, sed etiam ut sacramentum merito consideremus: & verum matrimonium inter servos agnoscitur, l. 1. tit. 5. P. 4.

(3) D. l. 10. in fine.

(4) L. 15. tit. 2. P. 4. vers.

La setena.

Lib. I. Tit. X.

De parentibus & liberis.

1 Ergo non omnes nobis uxores ducere licet: nam a quarundam nuptiis abstinendum est: inter eas enim personas, quæ parentum liberorumve locum interesse obtinent, contrahi nuptiæ non possunt: veluti inter patrem & filiam, vel avum & neptem, vel matrem & filium, vel aviam & nepotem, & usque in infinitum. Et si tales persone inter se coierint, nefarias atque incestas nuptias contraxisse dicuntur. Et hæc adeo vera sunt, ut quamvis per adoptionem parentum liberorumve loco sibi esse cœperint, non possint inter se matrimonio jungi: tantum, ut etiam dissoluta adoptione idem juris maneat. Itaque eam, quæ tibi per adoptionem filia, vel neptis esse cœperit, non poteris uxorem ducere, quamvis eam emancipaveris (1).

COMMENTARIUS.

1 Hoc §. & seq. personæ recensentur de quibus dubitari potest an inter eas nuptiæ constant. Nam quædam jure prohibentur inter se nuptias contrahere. Ut autem prohibeantur, fere fit ob turpitudinem conjunctionis, quæ turpitudo vel est a cognatione contrahentium, vel ab affinitate. Cognatio triplex est: mere naturalis; mere civilis; &

(1) L. 7. tit. 7. P. 4. vers. Ca el Padre.

mixta. Naturalis tantum est: Quæ illegitimo coitu contrahitur (2); civilis duntaxat: Quæ per adoptionem constituitur; mixta est: Quæ inter eos versatur, qui ex justo matrimonio procreati sunt, utroque videlicet jure concurrente, l. 4. §. 2. de grad. & affin.

2 Sed & alia insuper cognatio est, quam juris canonici Autores spiritualem dicunt, & oritur ex baptismate, & confirmatione. De ea ex professo agitur lib. 4. tit. 11. Decretal. & in Synodo Tridentina decr. de reform. matrimon. sess. 24. cap. 2. Eam, quatenus ex baptismate nascitur, expresse probat Justinian. in l. si quis 26. C. hoc tit. circa fin. Introducta fuit ad exemplum cognationis legalis. Sicut enim per adoptionem adoptatus censemur filius ejus qui adoptavit: ita & baptizatus illius, qui eum ex baptismate suscepit. Vide, si placet, D. Covarr. de matr. part. 2. cap. 6. §. 4. Van Espen in jur. ecclesiast. univ. part. 2. tit. 11. cap. 6. Ea nuptiis impedimento quoque est, ut cognationes cæteræ, ceu patet ex d. l. 26. C. hoc tit. quod & infra §. 11. hoc tit. tractamus.

3 Ut autem prohibitiones ob turpitudinem conjunctionis plenius intelligentur, sciendum impensis est, quid sit linea cognationis, quæ nihil est aliud quam: Series personarum, quarum una ab alia, vel utraque ab eodem stipite descendit: hinc duæ sunt illius spe-

(2) L. 13. tit. 2. P. 4.

De Nuptiis.

89

cies, recta una, transversa altera.

4 Recta, seu perpendicularis illa dicitur: In qua sunt persona, quarum una descendit ab alia. Et duplex est, ascendentium nimirum, in qua sunt parentes; & descendientium, in qua sunt liberi. Linea transversa, quæ etiam lateralis seu collateralis appellatur, illa est: Quæ eos complectitur, qui ex latere veniunt, qui scilicet, etsi ab eodem stipite descendant, non tamen unus ab alio (1). Quæ etiam duplex est, æqualis, vel inæqualis. Prima est eorum, qui pari gradu distant a communis stipite, ut sunt duo fratres. Inæqualis vero illorum, qui inæquali gradu ab eodem stipite dissident, ut patruus, & fratri filius.

5 Parentum liberorumve locum). L. nemini 17. C. hoc tit. Commodius dixisset, inter parentes & liberos: nam & patrui & avunculi etiam parentum locum obtinent, l. sororis 39. hoc tit. Hæc autem prohibitio in linea recta in infinitum est, hoc textu.

6 Nefarias atque incestas). De iis qui in linea recta coierint, ait Justinianus nefarias, atque incestas nuptias contrahere, in summo scilicet gradu. Nam in his tanta est turpitudo & foeditas, ut natura omnes a tali conjunctione abhorreat, & sua ipsorum conscientia redarguantur necesse sit, qui hæc naturæ jura violent. Cæterum & aliæ nuptiæ, quæ ratione cognationis aut affinitatis prohibentur, incestæ, hoc est, incastæ & pollutæ (si Isidoro lib. 5.

cap. 26. credimus) dicuntur, d. l. sororis 39. §. 1. l. etiamsi 56. eod. tit. Cod. de incest. nupt.

7 Quamvis per adoptionem). Respecu quoque cognationis mere civilis inter parentes & liberos nuptiæ prohibentur, nefasque esse existimatur, eam uxorem ducere, quæ per adoptionem filia neptis esse cœperit; in tantum, ut etsi per emancipationem adoptio dissoluta sit, idem juris maneat, l. quin etiam 55. hoc tit. (2). Nec id mirum videri debet, quamvis omnia adoptionis jura per emancipationem solvantur, l. in omni 13. de adopt. Nam in nuptiis semper etiam pudoris & reverentiæ ratio habetur, l. adopt. 14. §. 2. hoc tit. Patris autem persona tam sancta & reverenda filiæ esse debet, ut ad impedendas nuptias sufficiat aliquando patrem fuisse,

TEXTUS.

De fratribus & sororibus.

2 Inter eas quoque personas, quæ ex transverso gradu cognationis junguntur, est quedam similitus observatio, sed non tanta. Sane enim inter fratrem sororemque nuptiæ prohibitæ sunt, sive ab eodem patre eademque matre nati fuerint, sive ab altero eorum. Sed si quæ per adoptionem soror tibi esse cœperit, quandiu quidem constat adoptio, sane inter te & eam nuptiæ consistere non possunt; cum vero per eman-

(1) L. 2. tit. 6. P. 4. (2) L. 7. tit. 7. P. 4. vers. Ca el Padre.
Tomo I. M

cipationem adoptis sit dissoluta, poteris eam uxorem ducere: sed si tu emancipatus fueris, nihil est impedimento nuptiis (1). Et ideo constat, si quis generum adoptare velit, debere eum antea filiam suam emancipare, & si quis velit nurum adoptare, debere eum antea filium suum emancipare.

COMMENTARIUS.

1 Inter fratrem & sororem). In linea transversa æquali unus tantum gradus jure civili prohibitionem habet, nimirum fratrum & sororum nuptiæ, l. nemini 17. C. hoc tit. quas etiam a Deo interdictas non uno loco reperimus, Lev. 18. vers. 9. & 20. vers. 17. Deuter 27. vers. 20. An autem hæc interdictio moralis sit, perpetuamque & naturalem causam prohibitionis contineat, ad Theologos spectat tractare.

2 Sive ab altero eorum). In nuptiis utrum frater sit germanus, an consanguineus, vel uterinus duntaxat, nihil interest, Lev. 18. a vers. 9. imo nec vulgo quæsi tam sororem ducere licet, l. 54. ff. hoc tit.

3 Quandiu constat adoptio). Per adoptionem quæsita fraternitas eo usque impedit nuptias, donec manet adoptio, aut naturalis filius in potestate. At si pater, vel me in potestate retento, filiam quam adoptaverat emancipavit, vel me emancipato, illam in potestate retinuerit, possumus

(1) D. l. 7. in fine.

(2) Arg. l. 8. tit. 7. P. 4.

matrimonio jungi, l. per adoptionem 17. hoc tit. (2): vinculo agnationis, quæ sola hasce nuptias impedit, per emancipationem soluto. Nam reverentia & honestatis respectus, qui dissoluta adoptione adhuc manet inter patrem quondam & filiam, hic nullus est.

TEXTUS.

De fratri & sororis filia, vel nepte.

3 Fratris vero, vel sororis filiam uxorem ducere non licet: sed nec neptem fratris vel sororis quis ducere potest, quamvis quarto gradu sint; cuius enim filiam ducere non licet, neque ejus neptem permititur. Ejus vero mulieris, quam pater tuus adoptavit, filiam non videris prohibere uxorem ducere: quia neque naturali, neque civili jure tibi conjungitur (3).

COMMENTARIUS.

2 Ejus vero... quia neque naturali, neque civili). Non naturali, quia cognata mea non est, cum adoptio non tribuat jus sanguinis: non civili, quia avunculus nemo fit per adoptionem, l. 12. in fin. eod. Quippe per adoptionem cum iis tantum personis necessitudo contrahitur, quæ si sanguine nos contingent, nobis agnatae essent, l. per adoptionem 23. de adopt. qualis

(3) L. 7. tit. 7. P. 4. vers.

Otrosi.

non est avunculus. Cætera quæ in textu plana sunt.

TEXTUS.

De consobrinis.

4 Duorum autem fratrum vel sororum liberi, vel fratri & sororis, conjungi possunt.

COMMENTARIUS.

1 Redit ad lineam transversam æqualem, in qua dicit, eos, qui in quarto gradu sunt, facta computatione civili, conjungi posse, nimirum fratris & sororis liberos: idemque traditur in l. 3. hoc tit. l. celebrandis 19. C. eod. scilicet quia hic cessat ratio, ob quam prohibeo neptem fratris ducere, quod ego illi parentis, illa mihi filiæ loco sit.

2 Monet hic locus, ut discrimen dinumerationis graduum, quod est inter jus civile & canonum, obiter explicemus, quippe quod ad causas matrimoniales solum pertinet: nam in successionibus civilem computationem sequuntur (1) etiam in terris Ecclesiæ, teste Schined. hic & Tudden. ad tit. Inst. de grad. cogn. Jure civili generata persona gradum adjicit, ut tot eo jure sint gradus, quot sunt generationes, §. hactenus 7. Inst. d. tit. In linea recta aut ascenditur, quæ idcirco ascendentium appellatur, ordi-

(1) L. 3. tit. 6 P. 4. vers. E la razon.

(3) Vid. regulas positas post leg. 2. tit. 6. P. 4.

(2) L. 2. tit. 6. P. 4. vers. La primera.

nus ista computatione mihi est secundus, quia ab avo, qui communis utriusque nostrum fons est & origo, secundus numeror. 3. In linea transversa inæquali, quo gradu distat remotior a capite, eo gradu distant inter se. Igitur fratri mei filius secundo gradu a me abest, quia ille a patre meo avo suo duobus gradibus dissidet: & nepos fratri mei tertio, quia a patre meo ipse tertius est (1).

TEXTUS.

De amita, materteram, amita magna, materteram magna.

5 Item amitam, licet adoptivam, ducere uxorem non licet. Item nec materteram: quia parentum loco habentur. Qua ratione verum est, magnam quoque amitam, & materteram magnam prohiberi uxorem ducere.

Hujus §. ratio in ipso *textu* traditur, eadem scilicet, quæ impedit nuptias cum fratis & sororis filia vel nepte: de quibus sup. §. 3.

TEXTUS.

De affinibus.

6 Affinitatis quoque veneratione a quarundam nuptiis abstinenre necesse est; ut ecce, privi-

gnam, aut nurum ducere non licet, quia utræque filiæ loco sunt. Quod ita scilicet accipi debet, si fuit nurus, aut privigna tua (2). Nam si adhuc nurus tua est, id est, si adhuc nupta est filio tuo, alia ratione uxorem eam ducere non poteris: quia eadem duobus nupta esse non potest. Item si adhuc privigna sua est, id est, si mater ejus tibi nupta est: ideo eam uxorem ducere non poteris, quia duas uxores eodem tempore habere non licet.

COMMENTARIUS.

1 Hactenus de nuptiis, quæ propter cognitionem prohibentur. Cognitionis simulacrum quodam est affinitas: cuius ea etiam vis est, ut quosvis affines quibusvis jungi, naturæ honestas non patiatur. Sunt autem affines: *Viri & mulieris cognati*, dicti ab eo, quod duæ cognitiones, quæ inter se diversæ sunt, per nuptias copulantur, & altera ad alterius cognitionis finem accedit, l. 4. §. 3. de grad. & affin. (3), ubi nonna quoque affinium peculiaria recensentur.

2 Gradus affinitatis propri nulli sunt, quia affines ab affinis non generantur, d. l. 4. §. 5. nihil tamen prohibet, quoniam quasi quosdam gradus affinium numeremus; sic enim & Paulus loquitur in l. 10. pr. d. tit. dicamusque, quo gradu quispiam est co-

(1) *Vid. exempla in l. 4. tit. 6. P. 4.*

(2) *L. 5. tit. 6. P. 4.*

(3) *Vid. regulas post leg. 2. tit. 6. P. 4.*

gnatus marito, eo gradu esse affinem uxori & quasi cognatum, & contra.

3 Nascitur affinitas ex unione viri et uxoris, qui cum matrimonio juncti unum fiant, necesse est vinculo isto etiam utrinque cum iis connecti ipsorum cognatos, eodemque gradu, quo quis cognatus est marito, fieri uxori affinem & quasi cognatum: & ex contrario, quo gradu quis uxori cognatus est, eodem fieri affinem & quasi consanguineum marito (1); exempli gratia: in linea recta quia uxor mea uno gradu distat a patre suo, ab avo duabus, ego quoque a socero uno gradu, a prosocero duabus distabo: idemque de cæteris tum ascendentibus, tum descendantibus statuendum. In linea transversa quia maritus a fratre suo duobus gradibus distat, totidem distabit uxor a leviro. Quod ipsum quoque dicendum est de glore, soro, fratria. Item quia uxor mea a patruo suo vel avunculo tribus gradibus dissidet, ego quoque a socii fratre vel sorore totidem gradibus abero; & sic deinceps (2). Videamus nunc quinam gradus affinitatis prohibit, & anne iidem omnes, qui & cognitionis.

4 In linea recta eadem jure civili prohibito in affinitate, quæ in cognitione. Itaque nec socrum nurum, nec socrum gener, nec vitticus privignam, nec privignus novercam ducere potest, l. 14.

(1) *L. 5. tit. 6. P. 4.*

(2) *Vid. regul. post l. 2. eod.*

(3) *Arg. d. l. 5. tit. 6. P. 4.*

(4) *D. l. 5.*